

Bangsa Walandi poenapa bangsa madjenoen?

Sadjatosipoen ingkang badé koela obrolaken ing dinten poenika barang ingkang sampoen wajoé, barang ingkang sampoen bosok. Ing sarèhning koela namoeng dipoen pasrahi adamel obrolan ing dinten Saptoe, amila inggih boten saged, saopami: tak, tek, kedah angrembag prakawis-prakawis ingkang mentas kalampahan. Djalaran saking poenika koela ladjeng kepeksa asring ngobrolaken prakawis-prakawis ingkang sampoen wajoé

Inggih poenika (ing tengah) woedjoedipoen tijang madjenoen.

oetawi sampoen bosok. Nanging koela gadah kapitadosan, bilih boten sadaja ingkang wajoé oetawi bosok poenika, asal wajoé oetawi bosokipoen waoé boten kela-doe, mesti boten kanggé. Kados boten langka kémawon barang ingkang wajoé oetawi bosok djeboel malah dipoen senengi ingkang gah. Kadosta: wajoening goedeg oetawi dèndèng-ragi, kados-kados malah ingkang dipoen anggep gendem. Poenapa malih témpé, poenika ingkang dipoen kanggèkaken djeboel malah ingkangbosok. Djalaran saking poenika koela ladjeng wani ngobrolaken barang ingkang wajoé oetawi bosok poenika, manawi-manawi ladjeng saged dipoen anggep kadosdéné goedeg oetawi témpé waoé. Mangga samangké koela wiwitanipoen.

Dèrèng dangoe poenika ing ariwarti Locomotief ngemot gegoebahaning satoenggalipoen titahing Pangéran. Manawi nitik isining gegoebahan, ingkang katingal nganèh-anèhi, sadjakipoen ingkang damel waoé bang-

saning Walandi, nanging inggih bangsa Walandi ingkang djail metakil, tik kawewahan drengki. Manawi ningali ingkang nanda-astani wonten ing sangandaping gegoebahan waoé, tjeta wéla-wéla namaning tijang bangsanipoen pijambak, amoeng kémawon sanadjana bangsa pijambak, temtoenipoen inggih ingkang sampoen djoemeneng.....madjenoen.

Menggah tjekak aos wosing gegoebahan ingkang kapatjak wonten ing ariwarti Locomotief waoé, kados ingandap poenika:

Balandjanipoen kaoem berah bangsa tijang siti, poenika saopami kasoeda 50% sajektosipoen boten dados barang-barang, awit gesangipoen poenggawa-poenggawa Goebnemen bangsa tijang siti poenika, saged dipoen damel mirah sanget, béda kalijan bangsa Eropa, sadaja-sadajanipoen pantjèn awis waragadipoen. Amila poenggawa-poenggawa tijang siti boten preloe tiroe-tiroe kados déné poenggawa Eropa, boten soesah mawi setélan palmbeach, boten soesah néda ingkang sarwa mertéga, melk.....

Sampoen, sampoen, boten preloe dipoen ladjengaken, mindak noewoehaken sesakit tai basoe (t.b.c.) kémawon. Djalaran saking andaran ingkang natoni manahipoen para poenggawa Goebnemen tijang siti saemoemipoen waoé, amila inggih boten kénging dipoen paiben, bilih saka tabing serat kabarpoe bangsa tijang siti ladjeng amastani: andaran nasar, andaran ngajawara oetawi

andaranipoen tijang nglantoer, ingkang temtoe andjalari djadjabang mawinga-winganipoen djagading kaoem berah tijang siti sadaja.

Nanging menggahing koela, bawanipoen tijang sabar toewekal, tik loemoeh dateng regedjegan, inggih boten wani manawi amastanana kados ingkang katjarijosaken inginggil waoé. Éwasamanten ing sarèhning gegoebaganipoen waoé ragi njangklak sanget toemrap bangsa koela tijang ngriki, amila wani koela inggih namoeng amastani: bilih gegoebahan waoé damelanipoen Walandi drengki, oetawi manawi tijang Djawi, inggih bangsanipoen madjenoen.

Anggèn koela mastani gegoebahan damelanipoen Walandi ingkang drengki, liripoen makaten:

Koela akeni bilih kamadjanipoen bangsa ngriki poenika sabagéan ageng saking dajanipoen bangsa Walandi. Sagedipoen bangsa Djawi anggadahi kawroeh saha kasagedan mawarni-warni, ngantos wonten ingg-

kang dados Ingenieur, Meester ing babagan pangadilan, Dokter, Inspecteur, Referendaris, Commies lan sasaminipoen, tjekak aos sagedipoen kaṭah bangsa koela sami anggaḍahi pangkat ingkang dakik-dakik sarta saṭékroek blandjanipoen. poenika ingkang sabagéan ageng inggih djalaran saking parimirnanipoen bangsa Walandi. Ingrikoe dados tetéla bilih oemoemipoen bangsa Walandi pantjèn mrajogèkaken sarta mangajoebagja dateng kamadjenganing bangsa-bangsa tanah ngriki, boektinipoen sami poeroen nglijeraken sadaja kawroeh toewin kasagedanipoen, ngantos samangké kaṭah tetijang siti ingkang njamèni, malah sawenèh wonten ingkang ngoengkoeli kasagedaning para goeroenipoen waoe. Ing woosana daja ning kawroeh toewin kasagedan saking para Walandi waoe ladjeng andjalari éwahing gesangipoen para ingkang sami anetjep kawroeh-kawroehipoen. Tegesipoen bangsa ngriki ingkang soewaoenipoen narimah neḍa sekoel djangan kalijan sambel, ladjeng gantos neḍa: bestiek-bestiekan, sop-sopan lan sasaminipoen. Inggih soewaoe narimah loemampah tanpa lambaran, samangké ladjeng sami slop-slopan oetawi sepaton. Tjekakipoen bangsa ngriki waoe ladjeng ing sadaja-dajanipoen kaṭah ingkang sami ngémba goeroenipoen, inggih poenika bangsa Walandi. Toemrap bangsa Walandi ingkang djoedjoer manahipoen, temtoe ngraos seneng saha ageng manahipoen, déné para moeridipoen sampoen samanten anggèning sami netjep woelanganipoen, ngantos kénging dipoen paribasakakèn anjamèni dateng goeroenipoen.

Nanging sampoen dados kalimrahan wonten ing donja poenika, inggih toemrap bangsa poenapa kémawon, makaten oegi toemrap bangsa Walandi, mesti wonten ingkang saé saba djoedjoer manahipoen, nanging oegi wonten ingkang djail metakil toewin drengki, tegesipoen: wonten bangsa Walandi ingkang lair-batos soeka-rena manahipoen, déné para moeridipoen, inggih poenika tetijang siti, sami madjeng-madjeng ngantos anjamèni saliranipoen, nanging oegi wonten ingkang metjoetjoe, boten narimah saha boten rila sanget, déné bangsa ingkang roemaosipoen kedah tansah sangandaping talapanipoen teka baḍé andjadari dateng kaloehoeranipoen. Amila ing batos inggih tansah éwa, tansah djelèh, tansah ambededeg padaranipoen, manawi soemerep bangsa ngriki sadjak baḍé anjamèni saliranipoen. Bawanipoen sampoen katémpélan manah drengki, ing woosana inggih ladjeng tansah amboedidaja sagedipoen adamel kapitoenaning tetijang tanah ngriki. Kaleresan déné ladjeng wonten ada-adaning nagari baḍé ngéwahi pranatan blandjaning para poenggawanipoen; moerih tetijang siti sampoen ngantos njamèni dateng kaloehoeranipoen, bangsa Walandi ingkang drengki waoe ladjeng ngaken nama Djawi nglebetaken karangan ing Locomotief ingkang isinipoen kados kaseboet nginggil. Lo. poenika namoeng gagasan koela. Awit rak inggih mokal, ta, manawi tijang Djawi ladjeng ngasoraken bangsanipoen pijambak. Amila koela ladjeng anggaḍahi

gagasan, bilih gegoebahan ing Locomotief poenika sanès damelanipoen tijang Djawi, nanging damelanipoen Walandi, nanging inggih bangsanipoen Walandi ingkang drengki.

Koela amastani, bilih gegoeboehan ing Locomotief waoe damelanipoen bangsa madjenoen. Awit bangsa madjenoen waoe tjarijosipoen kalebet salah satoenggaling oemat, ingkang sampoen angemohi kadonjan. Nanging kaoeningana, bilih tékadipoen madjenoen anggènipoen angemohi dateng kadonjan waoe, namoeng toemrap dateng awakipoen pijambak, tegesipoen tékadipoen ingkang makatèn poenika, namoeng toemrap dateng awakipoen pijambak kémawon. Béda kalijan madjenoen ing Locomotief, saepami ngantos dipoen gegaa gegoebahanipoen, ingkang koela boten pitados babarpisan manawi angèneti dateng kaloehoeraning kawitjaksananipoen Pamaréntah, temtoe boten nge-moengaken sang pinḍa madjenoen waoe pijambak, ingkang angsal kapitoenan, nanging oegi ladjeng anjrambahi dateng sadaja poenggawaning nagari saemoemipoen.

Manawi dipoen manah ingkang langkoeng pandjang, wohing pikiranipoen sang pinḍa madjenoen poenika, ladjeng terang sanget anélakaken dateng tjekaking beboedèn, tjoepeting wawasanipoen. Djalaran pijambakipoen boten angèneti, bilih sampoen dados kalimrahan, saḍengah bangsa poenika, manawi saja mindak kawroehipoen, mindak pasrawoenganipoen, sampoen temtoe inggih ladjeng mindak kabetabanipoen, ingkang salaras kalijan djaman, ingkang dipoen entjiki. Ing mangka koela sadaja bangsa Priboemi, kadjawi nijat dipoen goelawentah déning Pamaréntah moerih kamadjenganipoen, anggèning tansah pasrawoengan kalijan bangsa mawarni-warni toer ingkang dipoen anggep moelja sampoen dangoe sanget. Inggih saking anggènipoen tansah dipoen goelawentah déning Pamaréntah moerih kamadjenganipoen, toewin anggèning sampoen dangoe pasrawoenganipoen kalijan bangsa warni-warni ingkang dipoen anggep moelja waoe, kabetahan toewin panggesanganipoen ladjeng gesang pijambak moeroegi dateng panggénan ingkang sami dipoen ambah déning pasrawoenganipoen.

Kadjawi poenika ingkang anggoemoenaken sanget, teka pikiranipoen sang pinḍa madjenoen boten anggaḍahi raos, saepami poenggawanipoen Pamaréntah tetijang Priboemi poenika kalampahan kados déné oesoelipoen, inggih poenika dipoen soeda blandjanipoen ngantos 50%, boten kénging boten gesang oetawi kawontenanipoen temtoe namoeng oentab-oentaban kémawon kalijan gesang oetawi kawontenanipoen mantri oekoer djalan ingkang ambekta teken. Manawi poenggawaning Pamaréntah makaten sadaja kawontenanipoen, sinten ingkang baḍé angsal kalingseman oetawi baḍé dipoen elokakèn déning sanès, boten lija inggih Pamaréntah pijambak, ingkang asipat adil paramarta toer wittjaksana.

Éwasamanten sarèhning koela sadaja sami ngroemaosi dados kawoela, dados manawi Pamaréntah kagoengan karsa badé ngelongi oetawi njoeda blandjanipoen para poenggawa tetijang siti ngantos 50% oepaminipoen, déning kepeksa saking anggènipoen badé anjekapaken begrooting nagari, boten langkoeng koela inggih namoeng andèrèkaken amin kémawon, tegesipoen boten badé soewala. Namoeng kémawon Pamaréntah inggih kedah angagema adil sarta kawitjaksananipoen; agega-joetan kalijan lampahing ngalitaken begrooting waoe, pramila bédjing saladjengipoen inggih kedah angles-tantoena datang antjas moerih katjekaping begrooting. Dados saoeпами woten padamelan nagari ingkang saged katindakaken déning tetijang Priboemi, sampoen ngatos ladjeng kaparingaken datang bangsa sanès ingkang ngaken gesangipoen boten saged irid kados bangsa koela.

Terangipgen: bilih wonten lowongan pandamelan nagari, poenapa kémawon, mangka dipoen soewoen déning tetijang kalih, (bangsa mirab kalijan bangsa awis), poenika bilih kasagedan oetawi kawroebipoen sami, adil toewin wadjibipoen kedah kaparingaken datang bangsa mirab, awit kadjawi balandjanipoen namoeng sakedik, padamelanipoen sami:

Makaten tjekaking grajangan koela toemrap bab poenika, mirid kawontenaning djaman ingkang sami kasoemerepan samangké. Dados Pamaréntah boten gempal kaloehoeranipoen, nagari saged toemindak saé, kawoela roemaos dipoen goelawentah moerih kamadjeng-anipoen saestoe. Manawi kaleksanan makaten, boten kénging boten prabaning Pamaréntah temtoe badé saja ngoedjwala anjoroti datang djagad ingkang dados siti woetah rahipoen poen

PENTOEL.

KABAR WARNI-WARNI

PEŦIKAN SAKING SERAT-SERAT KABAR SANÈS.

TANAH NGRIK.

Mr. M. Djamin. Kama-djenganipoen bangsa ing tanah ngriki tansah saja katingal. Sakedap² wonten pawartos ing bab bangsa ngriki angsal sese-boetan Dr. Mr. Ir. toewin sanès-sanèsipoen. Ing sisih poenika gambaripoen Mr. M. Djamin, asli saking Soelit Air. Toewan waoe Mr. wedalan nagari Walandi. Ing sapoenika dados advocaat toewin procureur Raad van Justitie ing Padang. Toewan waoe nembé dipoen paergja tjara kabangsan ka-angkat seseboetan datoek.

P. T. I. saja madjeng. Partai Tionghoa Indonesia ingkang telengipoen wonten ing Soera-

baja, katingal saja madjeng. Ing sapoenika sampoen madeg pang-pangipoen ing Semarang, Modjokerta toewin Magelang, malah sa djawinipoen tanah Djawi oegi sampoen wonten.

Mirid sesoelakipoen, pakempalan énggal poenika badé saja ageng.

Pepadjenganipoen tjandoe ing Djawi tengah soeda. Ing sale-betipoen tjang woelan kapengker, pepadjenganipoen tjandoe ing Djawi tengah namoeng 17.000 tail, mangka kala taoen kapengker kados pepétangan poenika wonten 24.000 tail. Soedan waoe inkang kajah pijambak ing Kedoe. Menggah angsal-angsalanipoen arta soeda f 230.528.70. Pepéranganing angsal-angsalan, Pekalongan f 64.000, Semarang f 162.000, Djepara toewin Rembang f 135.000, Banjoemas f 33.000 toewin Kedoe f 118.000.

Sarèhning angsal-angsalan samanten pétanganipoen taksih soeda, dados pepadjenganipoen tjandoe poenika pantjèn kajah jektos. Tamtoenipoen tjatjahing tjangipoen njerèt inggih kajah sanget. Déné bab soedanipoen waoe manawi djalaran pantjèn saking me-dot, inggih malah soekoer.

Minister sadjawining pradja Djepan. Wonten pawartos, bédjing tanggal 8 woelan poenika ing Makasar badé ka datang toewan Eugene Pepin, bangsa Prantjis ingkang njamboetdamel wonten kantor Minister sadjawining pradja Djepan. Datengipoen toewan waoe badé andjadjah tanah ngriki, preloe badé njoemerepi ing bab politik, bab babagan djaman kina, babad nagari toewin sanès-sanèsipoen, dalah beksa Djawi poenapa.

Temtoenipoen tindak, kados makaten poenika inggih wigatos sanget.

Njalingkoehaken arta. Pangadilan Justitie ing Semarang mentas ngrampoengi prakawisipoen toewan K. tilas boekhouder Rijkskas Soerakarta, kaoekoem 1 taoen, kalepatan njalingkoehaken arta f 12.000. Toewan waoe dèrèng trimah, ladjeng appel datang pangadilan, loehoer ing Betawi, malah kawewahan dados kaoekoem 2 taoen. Paoekoeman waoe oegi kaanggep toewan K mirangaken Goepremèn, awit pantjènipoen kanggé tetoeladan wonten karadjan Djawi, djeboel malah kados makaten.

Tijang inggih tijang, temtoenipoen inggih namoeng awon kalijan saé.

Sinaoe beksa Djawi. Wonten wanita bangsa Belgie toewin bangsa Australie sami datang Ngajogja, preloe badé sami sinaoe beksa. Wanita kekalih poenika sami djoeroe dansah misoewoer. Wontenipoen sami badé sinaoe beksa, saking katarik nalika njoemerepi gebjagan beksa Djawi. Ing sapoenika wanita kekalih waoe angsal woelangan beksa saking G. P. H. Tédjakoesoema.

Tamtoenipoen wanita kekalih waoe manawi sampoen moemponi datang beksa Djawi, wontenipoen ngriki kénging kanggé sarana pados kasoegihan.

Arta kertas njaringgit palseo. Kantor pos ing Soerabaja mentas mregoki tijang ambajar arta kertas ringgitan kalih lembar palseo. Kertas waoe tjiri A. P. 191274 tanggal 1 Mei 1920.

Mocgi ingkang sami ngatos-atos.

Laré dèrèng ngoemoer sami pados padamelan. Djalaran saking rekaosipoen tijang pados teđa, ing Tjipahit, Prijangan, kajah laré-laré saweg ngoemoer 9 — 10 taoen sami pados padamelan. Manawi dipoen takèni, anggènipoen pados padamelan poenika trimah waton

